

ЗУБЧЕВСЬКА С. В.

заступник директора з навчальної роботи Таращанського агротехнічного коледжу, м. Тараща

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА КОЛЕДЖУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Постановка проблеми. На сучасному етапі суспільно-політичного розвитку України особливо актуально постає проблема формування правової культури громадян держави. Вищій школі відводиться провідна роль у підготовці інтелектуально-розвиненого, юридично грамотного, мобільного, компетентного, духовно багатого, професійного фахівця, покликаного творити майбутнє нації.

У концепції національного виховання студентської молоді, зокрема, зазначено, що відповіддю на виклики сучасного світу має стати національне виховання студентської молоді, котре формуватиме ядро української інтелігенції. Головною метою національного виховання студентської молоді є формування свідомого громадянина - патріота української держави [1, с.2]

У національній програмі правової освіти населення передбачається створення необхідних умов для набуття широкими верствами населення правових знань та навичок у їх застосуванні, забезпечення доступу громадян до джерел правової інформації, визначає основні напрями правоосвітньої діяльності та першочергові заходи щодо їх реалізації. [2, с. 1-2].

Аби реалізувати ці завдання необхідно, насамперед, в центрі освітнянської уваги поставити утвердження гуманітарних правових ідей, загальнолюдських та національних правових цінностей, високих моральних засад у суспільному житті. Оскільки, правова освіта громадян є одним із основних складових формування правосвідомості і правової культури суспільства, загальнозрозуміло, що без активної участі у цій діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, засобів масової інформації, юридичних установ і організацій, навчальним закладам не виконати поставлених завдань.

Аналіз досліджень і публікацій.

Побудова стабільної демократичної держави безумовно базується на засадах утвердження духовних цінностей, в основі яких найвищою цінністю є людина з її правами, її індивідуальна свобода, життя людини, здоров'я, честь, гідність, безпека. Адже сформовані духовні цінності продовжують в свої черги формування правової культури як складової загальнокультурної компетентної особистості.

Над проблемою формування правової культури працювали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як С.Алексєєв, В. Баранов, В. Казимирчук, Д. Керімов, В.Кудрявцев, О.Скакун, А.Рабинов, В.Сальников, О.Шапієва та ін.

Філософсько-правова тематика була предметом дослідження багатьох мислителів, починаючи ще з давніх часів. До проблем свободи і права зверталися у своїх працях Демокріт, Ангіфонт, Епікур та багато інших.

Виклад основного матеріалу. Для того, аби визначити можливі напрямки суспільної діяльності з метою формування правової культури особистості студента вузу, вважаємо необхідним, деталізувати саме визначення поняття «право». І хоч єдиного повномірного трактування цього поняття не існує, погоджуємося з визначенням: «Право - система норм (правил поведінки) і принципів, встановлених або визначених державою як регулятори суспільних відносин, які формально закріплюють міру свободи, рівності та справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни, забезпечуються всіма заходами легального державного впливу [3, с.216].

О.Скакун вважає, що специфічними ознаками права є: вираження міри свободи, рівності та справедливості; нормативність; формальна визначеність права; системність права; вольовий характер права; загальнообов'язковість права; державна забезпеченість, гарантованість права.

При цьому автор стверджує, що найвище суспільне призначення права - забезпечувати у нормативному порядку свободу в суспільстві, підтверджувати спрямованість, виключити свавілля з життя суспільства, адже не випадково римські юристи писали: *jus est ars boni et aequi* - право є мистецтво добра і справедливості [3, с.216-219].

Суспільно-політичний та економічний розвиток України нині, як ніколи, вимагає від молоді вищого рівня правосвідомості, особистої і професійної правової культури, адже саме від нинішніх студентів залежить майбутнє нашої держави. На жаль, через неупорядкованість, нестабільність, а часто і суперечливість законодавства, низьку правову культуру, слабкий механізм приведення в дію прийнятих законів та інші чинники ми все частіше маємо справу з такими наслідками, як правовий нігілізм, що характеризується свідомим ігноруванням вимог закону, цінності права, зневажливим ставленням до правових принципів і традицій [3, с. 486-487].

Правова культура - система правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового процесу і відображають у правовій формі стан свободи особи та інші соціальні цінності». [4,с.302].

Зрозуміло, що правова культура суспільства формується на основі правової культури особистості кожного громадянина, яка передбачає єдність правових знань і вмінь, почуттів, вольових компонентів, повагу до закону, активну правомірну діяльність, що ґрунтується на знанні прав і повазі до права як соціального інституту [4, с.302-303].

Як не прикро констатувати, але у психології і соціології все частіше з'являється і таке поняття, як «делінквентна поведінка» (поведінка, зумовлена наявністю систем цінностей і норм, які відхиляються від тих, які домінують у суспільстві, при цьому індивід, який сприйняв делінквентну культуру, визначає свою поведінку як правильну). Сьогодні девіантна і делінквентна поведінка - справжня загроза суспільного спокою держави, її морально-етичних норм і правової культури. Тому ця проблема і постає так часто у педагогічній літературі. Делінквентна субкультура - жорстокий світ зі своїми правилами і законами. І дуже страшно, коли молодь обирає для себе саме такий світ.

Що ж в такій ситуації робити педагогам? Як прищепити молодій людині потребу до формування моральних, духовних, національних, громадських, правових норм і цінностей, потребу професійного становлення, потребу створення повноцінної родини і відповідальності за майбутнє власних дітей?

Як один із можливих шляхів розв'язання поставлених завдань важливої ролі набуває правове виховання молоді у вищих навчальних закладах. Його мета забезпечити формування високої правової культури молодого покоління, яка передбачає глибокі правові знання і прагнення поглиблювати їх, свідоме ставлення до прав та обов'язків, повагу до законів і правил людського співжиття, готовність дотримуватися і сумлінно виконувати їх. Висока правова культура громадян є однією з базових засад утвердження громадянського суспільства і правової держави, реалізації демократичних свобод. Ще римський політичний діяч Марк Тулій Цицерон (106-43рр. до н. е.) стверджував: «Треба бути рабом закону, щоб залишитися вільним» [8, с.122].

Критеріями ефективності правового виховання є глибина та міцність правових знань, повага до права, визнання його верховенства, переконаність та впевненість у значущості й справедливості норм права, інтерес до їх вивчення, непримиренність до правопорушень, свідоме дотримання законів держави і норм співжиття [8, с.122-123].

Правове виховання може здійснюватися наступними способами: правова освіта; правова пропаганда; просвітницька юридична практика державних органів; правомірна поведінка громадян, їх участь у реалізації та охороні правових норм; самовиховання. Серед засобів правового виховання варто назвати нормативно-правові акти, акти застосування норм права; ознайомлювальні і роз'яснювальні матеріали про правові акти в ЗМІ; правові радіо- і телевізійні журнали; юридичні газети, метою яких є поширення правових знань; організаційно-освітні: прес-конференції, брифінги, зустрічі, лекції, бесіди, семінари, вечори питань і відповідей, консультації та ін.

«Результатом дії механізму правового виховання є рівень правової вихованості особи, її правова культура» [3, с.483-484]. Щоб сформулювати поняття правової вихованості, беремо за основу твердження О.Скакун, що це «внутрішній духовно-правовий стан, у якому перебуває особа в момент прийняття рішення про те, як поводити себе у тих чи інших обставинах. [3, с. 484].

Беручи за основу описане вище теоретичне підґрунтя, педагогічний колектив Таращанського агротехнічного коледжу великого значення надає розробці і впровадженню цілісної системи правовиховної роботи. Схематично ця система має такий вигляд:

Висновок. Формування правової культури особистості студента навчального закладу - молодій людини у нинішніх умовах постає чи не одним із основних завдань виховної роботи педагогічних колективів, що прагнуть до формування багатогранного, професійного випускниками, наділеного ключовими компетентностями, в тому числі і загальнокультурною. У роботі наведено приклади практичної реалізації педагогічним колективом завдання щодо формування правової культури студентів коледжу, які вже протягом кількох років демонструють вагомі результати, що впливають і на загальний рівень культури студентів, і на зменшення правопорушень, вчинених студентами, і на морально-психологічний клімат колективу вцілому.

Список використаних джерел:

1. Концепція національного виховання студентської молоді, затверджена рішенням колегії МОН України від 25 червня 2009р., протокол №712-4
2. Національна програма правової освіти населення, затверджена Указом Президента України від 18.10.2001р. № 992/2001.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. - Харків: Консум, 2008.
4. Соціологія: Підручник / За ред.. В.Г. Городяненка. - К.: ВЦ «Академія», 2008.
5. Барбара Анна. Теоретико-методологічні засади аналізу девіантної поведінки молоді // Віче.- №16, 2013.
6. Дюркгейм Э. Самоубийство. Социологический этюд. - СПб, 1912.
7. Фролов С. Социология. - М., 2006.
8. Волкова Н. Педагогіка. – К., Академвидав, 2012.